

Economisch geweld: waarom biculturele vrouwen het hardst worden geraakt en daders nog altijd straffeloos gaan

Ze heeft geen toegang tot haar eigen bankrekening. Haar gouden sieraden, ooit haar enige financiële zekerheid, zijn op mysterieuze wijze verdwenen naar het buitenland. Alimentatie blijft uit. Het huis dat ooit in Marokko op haar naam stond, is overgedragen aan haar schoonfamilie. Dit is economisch geweld: een van de meest ondermijnende vormen van gendergerelateerd geweld. In Nederland worden vooral vrouwen hierdoor geraakt, en in het bijzonder biculturele vrouwen en vrouwen met een migratieachtergrond.

Economisch geweld is een machtsmiddel dat vrouwen opsluit in afhankelijkheid. Onderzoekers, hulpverleners en advocaten herkennen het dagelijks. Toch ontbreekt structurele erkenning, bescherming en vooral: strafrechtelijke handhaving. [Onderzoek van Atria](#) wijst uit dat financiële afhankelijkheid een belangrijke risicofactor is voor het ontstaan én de herhaling van huiselijk geweld. De realiteit van biculturele en migrantenvrouwen blijft in onderzoek, beleid en wetgeving onderbelicht, terwijl juist deze groep baat heeft bij aandacht voor emancipatie en integratie.

Diefstal binnen het huwelijk of geregistreerd partnerschap is volgens de wet uitgesloten van vervolging. De achterliggende gedachte is dat geld en vermogen een privézaak zijn tussen partners. Dat uitgangspunt veronderstelt gelijkwaardigheid. Maar die gelijkwaardigheid bestaat in de praktijk vaak niet. Wie het onderspit delft, is de vrouw. Hier zien we het gevaar van een zogenaamd genderneutrale staat. In de woorden van rechtsfilosoof Catharine MacKinnon: wanneer een staat beweert 'neutraal' te zijn, is zij in werkelijkheid blind voor het feit dat de norm zelf mannelijk is. Door vermogensdelicten weg te zetten als privékwestie rationaliseert en legitimeert de wet financiële onderdrukking van vrouwen.

[Uit een juridisch onderzoek van o.a. Esmah Lahlah](#), blijkt dat vrouwen met een migratieachtergrond in het bijzonder slachtoffer zijn van vermogensdelicten en economisch wangedrag binnen een partnerschap. Geld wordt weggesluisd naar het buitenland en bruidsschatten worden na een scheiding teruggeëist. De kwetsbaarheid van biculturele en allochtone vrouwen zit vooral in culturele, religieuze en sociale druk: zorg voor de kinderen maakt dat sommige vrouwen niet kunnen of mogen werken, een onzekere verblijfsstatus vergroot de afhankelijkheid van de partner, en een beperkt sociaal vangnet en schaamte binnen de gemeenschap zorgen ervoor dat vrouwen er na een scheiding alleen voor staan.

Laaggeletterdheid is een andere belangrijke risicofactor voor economisch geweld. Wie moeite heeft met lezen, schrijven en digitale vaardigheden is extreem kwetsbaar voor misbruik door een kwaadwillende naaste. Vrouwen krijgen contracten voorgelegd die ze niet begrijpen, maar wel ondertekenen uit onwetendheid of onder druk van de partner. Zo komt het voor dat complete huizen en bedrijven van de

vrouw worden overgedragen aan schoonfamilies in het buitenland. Ook houden partners bewust belangrijke documenten achter of vernietigen deze. Een man kan op deze manier zelfs een volledige echtscheidingsprocedure starten en afronden zonder medeweten van zijn vrouw. De rechter spreekt dan een verstekvonnis uit in het voordeel van de man. De vrouw kan daardoor geen alimentatie aanvragen of draait op voor schulden die door haar partner zijn veroorzaakt. Daarna ontstaat opnieuw het risico op economisch geweld door huwelijkse gevangenschap en polygamie: vrouwen kunnen, zonder het te weten, hun juridische positie verliezen aan een nieuwe vrouw, omdat zij burgerlijk gescheiden zijn terwijl het religieuze huwelijk of het huwelijk in het land van herkomst nog voortduurt.

Omdat biculturele vrouwen en vrouwen met een migratieachtergrond meestal zorg dragen voor de kinderen, hebben zij bij een scheiding recht op alimentatie. In de praktijk wordt alimentatie door een ex-partner echter vaak niet betaald. Dit drijft vrouwen na een scheiding in wanhoop en armoede. Het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO) wordt gepresenteerd als vangnet bij wanbetaling, maar dat vangnet is juist voor vrouwen met een migratieachtergrond, een afhankelijke verblijfsstatus of laaggeletterdheid vrijwel onbruikbaar. Bij internationale verdwijning van de ex-partner of bij reële angst voor escalatie en geweld staat het LBIO machteloos. De verantwoordelijkheid blijft volledig op de schouders van de vrouw rusten. Een automatisch alimentatiesysteem, zoals het DAVO-systeem in België — waarbij de staat alimentatie voorschiet en het bedrag verhaalt op de ex-partner — zou deze ongelijkheid aanzienlijk verminderen.

Wie geen toegang heeft tot geld en middelen, heeft geen vrijheid om aan geweld en controle te ontsnappen. Nederland kan hierin een voorbeeld nemen aan Engeland, waar economisch geweld strafbaar is als vorm van *coercive control* en banken een actieve rol spelen in signalering en hulpverlening. Het Nederlandse uitkerings- en alimentatiesysteem moet worden ingericht naar de praktijk: wie zorg draagt voor de kinderen, moet ook daadwerkelijk toegang hebben tot het geld dat daarvoor bedoeld is. In beleid en hulpverlening moet de economische positie van vrouwen een centraal speerpunt worden, zeker wanneer zij al slachtoffer zijn van geweld of controle. Zolang economisch geweld wordt afgedaan als privéprobleem, blijft ongelijkheid een structureel onderdeel van ons rechtssysteem.